KONU İSLAMİYET'İN DOĞDUĞU DÖNEMDE DÜNYA

İSLAMİYET'İN DOĞDUĞU DÖNEMDE DÜNYA

Hz. Muhammed, 571 yılında Arap Yarımadası'nın önemli merkezlerinden olan Mekke şehrinde doğmuştur. Arap Yarımadası; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine yakın olduğu önemli bir noktada bulunmaktadır. Bu dönemde, Arabistan ve çevresinde dönemin iki büyük gücü olan Doğu Roma ve Sasani imparatorlukları hüküm sürmektedir. Fakat Arabistan toprakları çöllerle kaplı olduğu ve ekonomik getirisi fazla olmadığı için büyük devletlerin ilgisini çekmemiş ve istilalara uğramamıştır. Ayrıca bu dönemde Doğu Roma ve Sasani imparatorlukları arasındaki rekabet ve buna bağlı savaşlar, her iki devletin de yıpranmasına neden olmuştur. Doğu Roma İmparatorluğu dönem dönem karışıklıklar yaşasa da varlığını bütün Orta Çağ boyunca devam ettirmiştir. İslamiyet'in ortaya çıktığı VII. yüzyılda Doğu Roma; Kafkaslar, Anadolu, Suriye ve Kuzey Afrika'ya kadar olan bölgelere hâkimdir. Afrika'da, Kızıldeniz'in kıyılarında ise Habeş Krallığı kurulmuştur. Türklerin yoğun olarak yaşadığı Orta Asya bölgesinde ise Kök Türk Devleti hüküm sürmektedir.

Arap toplumu; çöllerde göçebe bir hayat süren bedeviler, köyler ve şehirlerde yerleşik bir yaşam tarzına sahip hadari denilen insanlardan oluşmaktadır. Bunların dışında yarı göçebe kabileler de mevcuttur. İslamiyet öncesi Arabistan'da insanlar; hürler, köleler ve mevaliler olmak üzere üç sosyal sınıfa ayrılmıştı. Kabilenin ana unsuru olan hürler tüm haklara sahipti. Herhangi bir hakka sahip olmayan köleler alınıp satılabilir, miras olarak bırakılabilir ve günlük işlerde çalıştırılabildi. Bir köle azat edilirse mevali denilen sınıfa geçmiş olurdu. İslamiyet öncesi Arabistan'da evlat edinme yaygındı ve evlatlık alınan çocuk mirastan yararlanabilirdi. Bir erkek çok sayıda kadınla evlenebilir ve eşlerini kolayca boşayabilirdi. Kadın ancak çocuğu olduktan sonra aileye kabul edilirdi. İnsani hakların çoğundan yoksun bırakılan kadınlar, mirastan da pay alamazdı.

Kabilede sadece önde gelen kişilerin kadınları ve kızları ayrıcalıklı tutulurdu. Araplar, haram aylar olarak kabul edilen zilkade, zilhicce, muharrem ve recep ayında savaş yapmazlardı. Bu aylarda yapılan savaşlara Ficar Savaşları denilirdi. İslamiyet'ten önce Arabistan'da; Nebatiler, Tedmür, Gassani, Main, Hire, Sebe gibi devletler yaşamıştı.

Hz. Muhammed'in doğduğu sıralarda ise Arap Yarımadası'nda siyasi birlik yoktu. Toplum kabilelerden oluşurdu.

Kabilecilik anlayışı içerisinde insanlar kendi kabilesini her zaman ön planda tutar, haksız olsa bile kabilesinin yanında olurdu. Kabilelerin başında "şeyh" veya "seyyid" denilen kabilenin büyüğü bulunurdu. Hükümlerini kabilenin örfüne göre verirdi. Kabileler arasında özellikle kan davalarına dayanan savaşlar sık görülürdü. İntikam kutsal bir görev kabul edilirdi. Arap toplumunda kabileler, İslami Dönem'e kadar doğal olarak birleşip merkezî bir devlet oluşturamamıştı. Arabistan genelinde inanış olarak Putperestlik hâkimdi. Bunun yanı sıra Haniflik (Hz. İbrahim'in inancı) ve Hristiyanlık, Musevilik dinlerine inananlar da vardı. Arabistan Yarımadası'nda ekonomi tarım, hayvancılık ve ticaret üzerine kuruluydu. Hayvancılık özellikle bedevilerin geçim kaynağıydı. Başta Mekke olmak üzere yarımada genelinde en belirgin geçim kaynağı ticaretti. Araplar, kuzey-güney arasında ticaret yaparlardı. Ayrıca Mekke, İslamiyet öncesinde de dinî bir merkez olduğu için Araplar buraya gelenlerle yoğun bir ticari münasebet kuruyordu.

Günümüzdeki fuarlara benzeyen panayırlar, Arabistan ticaretinde önemli bir yer tutardı. 5-30 gün arasında süren bu panayırlar, genellikle savaşmanın yasak olduğu haram aylarda kurulurdu. Böylelikle ticaret için gelen tüccarların güvenliği sağlanmış olurdu. Bu panayırlar, ekonomik hayatın olduğu kadar sosyal hayatın da önemli bir parçasıydı.

Özellikle kabileler arasındaki birçok problem buralarda çözülürdü. Panayırlarda edebî sohbetler yapılır, şairler en güzel şiirlerini buralarda okurdu. Bu şiirlerden beğenilenler Kâbe'nin duvarına asılırdı.

SORULAR

1. İslamiyet'ten önceki dönemlerde de kutsal olarak kabul edilen Mekke, Medine ve Taif şehirlerinin bulunduğu bölgeye ne ad verilirdi?

A) Necid B) Yemen
C) Hicaz D) Nebatiler
E) Himyeri **Cevap: C**

2. I. Dinî merkez olması,
II. Ukaz panayırlarının düzenlenmesi,
III. Kervan yolları üzerinde bulunması,
IV. Deniz ticaret yollarının hinterlandında olması,
V. Merkezi otoritenin olmaması.
Yukarıdakilerden hangileri İslamiyet öncesinde Hicaz bölgesinin gelişmesinin nedenleri arasında gösterilebilir?

A) I ve III B) I ve V
C) II ve IV D) I, III ve V
E) I, II, III ve IV **Cevap: E**

3. Durum 1. Cahiliye Devri'nde, Mekke'de günümüzdeki fuarlara benzeyen büyük panayırlar kurulurdu. Bu panayırlar ekonomik hayatta olduğu kadar sosyal hayatta da önemli yer tutar ve bu panayıra bütün kabileler katılırdı.
Durum 2. Olimpiyatlar ise, Yunan Uygarlığı'nda tanrılar adına düzenlenir ve bütün şehir halkı katılırdı.
Bu iki durumu dikkate alındığında;
I. Kültürel birliğin sağlanması,
II. Askeri birliğin sağlanması,
III. Merkezi otoritenin sağlanması
hangilerinin amaçlandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve III D) II ve III
E) I, II ve III **Cevap: A**